

МІНІСТЕРСТВО ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ

Державна установа “Центральний методичний кабінет
підготовки молодших спеціалістів” МОЗ України

<p>ПОГОДЖЕНО Директор Державної установи «Центральний методичний кабінет підготовки молодших спеціалістів МОЗ України» Т.І. Чернишенко</p> 	<p>ЗАТВЕРДЖУЮ Заступник Директора Департаменту кадрової політики, освіти, науки та запобігання корупції МОЗ України О.П. Волосовець</p>
---	---

МЕДСЕСТРИНСТВО В НЕВРОЛОГІЇ

ПРОГРАМА

для вищих медичних (фармацевтичних) навчальних закладів
I—III рівнів акредитації за спеціальністю
5.12010102 “Сестринська справа”

Київ
2011

МЕДСЕСТРИНСТВО В НЕВРОЛОГІЇ

Укладачі:

Р.І. Алексєєва — викладач I категорії, викладач нервових та психічних хвороб Черкаського медичного коледжу;

А.М. Діхтяренко — викладач вищої категорії, голова циклової комісії терапевтичних дисциплін Черкаського медичного коледжу;

І.Я. Губенко — викладач вищої категорії, викладач-методист, директор Черкаського медичного коледжу, канд. мед. наук, заслужений лікар України.

Програму розглянуто і схвалено на засіданні циклової комісії терапевтичних дисциплін Черкаського медичного коледжу (протокол № 2 від 18 жовтня 2011 р.) та рекомендовано до затвердження опорною цикловою комісією (протокол № 1 від 26 жовтня 2011 р.).

Рецензенти:

С.П. Алексєєв — завідувач нейрохірургічного відділення, керівник центру нейросудинної патології Трьої Черкаської міської лікарні швидкої медичної допомоги, канд. мед. наук, позаштатний міський нейрохірург;

О.Л. Федорук — головний лікар Трьої Черкаської міської лікарні швидкої медичної допомоги, лікар-анестезіолог, канд. мед. наук;

В.О. Сінюгіна — голова циклової методичної комісії професійної і практичної підготовки терапевтичного циклу, викладач-методист, виклвдвч вищої категорії Кременчуцького медичного коледжу;

Т.І. Кареліна — викладач неврології, медсестринства в неврології Кременчуцького медичного коледжу, лікар-невропатолог вищої категорії;

Н.В. Ліснянська — викладач I кваліфікаційної категорії, викладач нервових та психічних хвороб Чернівецького базового медичного коледжу Буковинського державного медичного університету.

© МОЗ України, 2011

© ВСВ “Медицина”, 2011

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Програма з дисципліни “Медсестринство в неврології” для вищих медичних навчальних закладів України I—III рівнів акредитації складена для спеціальності 5.12010102 “Сестринська справа” напряму підготовки 1201 “Медицина” відповідно до складових галузевих стандартів вищої освіти — освітньо-кваліфікаційної характеристики (ОКХ) і освітньо-професійної програми (ОПП) підготовки молодших спеціалістів, затверджених МОН і МОЗ України в 2011 р. і навчальним планом (2011 р.).

У зв'язку з реорганізацією системи охорони здоров'я в Україні гостро постає питання про якісно нову підготовку медичних сестер. Як найближчий помічник лікаря в його повсякденній роботі медична сестра повинна мати високу фундаментальну освіту.

Реформування додипломної медичної освіти відбувається у світлі вимог Болонської декларації.

Реформа медсестринства в Україні передбачає не тільки виконання медичною сестрою залежних та взаємозалежних функцій (виконання призначень лікаря, робота медичної сестри в бригаді), а й незалежних функцій — сестринського процесу — висококваліфікованого догляду та допомоги пацієнту.

Мета сестринського процесу полягає в тому, щоб підтримувати здоров'я, запобігати захворюванням, сприяти поліпшенню стану, одужанню та відновленню здоров'я пацієнта.

За навчальним планом предмет “Медсестринство в неврології” вивчають на третьому році навчання.

Ця дисципліна підготовки медичних сестер передбачає навчити студентів умінню правильно клінічно мислити, правильно оцінювати стан пацієнта, досконало володіти технікою сестринських маніпуляцій, складати план медсестринського догляду за пацієнтом, оцінювати його результати, орієнтуватися в патології нервової системи, вибрати правильну тактику під час надання невідкладної долікарської допомоги в неврології, проводити профілактичні заходи, пропагувати здоровий спосіб життя.

Ураховуючи те, що в практичній роботі медична сестра працює самостійно, для формування навичок самостійного навчання в тематичному плані передбачена самостійна робота (робота з літературою в бібліотеці, вдома, читальному залі, відпрацювання практичних навичок у стаціонарі, поліклініці тощо).

Для проведення лекцій, навчальної практики необхідно використовувати досягнення сучасної медичної науки, проблемні ситуації, графологічні структури, ділові ігри, технічні засоби навчання, сучасні методи контролю знань.

Особлива увага приділяється практичним навичкам, вихованню у студентів спостережливості, відповідальності, чуйності, співчуття, милосердя, тактовності — необхідних якостей для спілкування з пацієнтом.

Навчальна практика під керівництвом викладача повинна проводитися в умовах стаціонарних відділень та поліклінічних кабінетів, які відповідають сучасним вимогам проведення навчального процесу, де студенти братимуть участь у роботі медичних сестер на постах, у палатах інтенсивної терапії, невідкладної допомоги, у маніпуляційних, під час підготовки пацієнтів до проведення досліджень та маніпуляцій, вестимуть догляд за хворими і т. ін.

Програма передбачає закріплення знань з анатомії і фізіології нервової системи, вивчення клінічних проявів захворювань, ознайомлення з додатковими та новими методами діагностики, лікування і профілактики.

Сучасні вимоги до рівня освіти медичної сестри передбачають культуру мислення, уявлення про роль наукового пізнання, знання основ психології, етики, деонтології, володіння комунікативними навичками.

Знання та вміння студенти засвоюють з позицій ролі та завдань медичної сестри в

лікувально-діагностичному процесі, а також універсальних потреб людини згідно з моделлю Верджинії Хендерсон.

На вивчення дисципліни відводиться 81 год, з них 11 — на лекції, 40 — на навчальну практику і 30 — на самостійну роботу. Методи вивчення та форми підсумкового контролю визначаються навчальним планом. Програма передбачає складання диференційованого заліку.

Після вивчення дисципліни **студенти повинні знати:**

- роль і місце неврологічної науки серед інших наук медичної галузі;
- анатомо-фізіологічні особливості нервової системи;
- роль нервової системи в діяльності організму та її основні функції;
- сучасні клінічні дані про нозологічні форми неврологічних захворювань;
- основні та додаткові методи обстеження неврологічних хворих;
- основні принципи лікування пацієнтів неврологічного профілю;
- основні аспекти спостереження за пацієнтом з метою запобігання або виявлення неврологічної патології на ранніх стадіях розвитку;
- основні аспекти надання долікарської медичної допомоги при гострих і хронічних захворюваннях нервової системи, первинної і вторинної профілактики та запобігати рецидивам;
- соціально-реадаптаційні, трудові аспекти та норми захисту прав та інтересів неврологічних пацієнтів;
- основні законодавчі акти та нормативні документи під час роботи з пацієнтами неврологічного профілю.

Студенти повинні вміти:

- застосовувати індивідуальний підхід до кожного пацієнта, враховуючи його потреби;
- здійснювати сестринський процес у неврології;
- документувати всі етапи сестринського процесу;
- оцінювати результати догляду за пацієнтом;
- володіти технікою сестринських маніпуляцій;
- надавати долікарську допомогу при невідкладних станах;
- володіти навичками міжособового спілкування;
- вирішувати деонтологічні завдання, пов'язані з професійною діяльністю.

Студенти мають бути поінформовані про:

- значення неврологічної науки серед інших медичних наук;
- сучасний науковий підхід до вивчення захворювань нервової системи;
- сучасні методи обстеження та лікування (консервативного та хірургічного) пацієнтів неврологічного профілю;
- основні принципи догляду та нагляду за пацієнтами неврологічного профілю;
- гарантії соціального захисту пацієнтів неврологічного профілю, значущість яких зростає разом із демократизацією українського суспільства;
- оптимальні варіанти правомірної поведінки в своїй роботі.

ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН

№ з/п	Теми	Кількість годин			
		Загальний обсяг	Лекції	Навчальна практика під керівництвом викладача	Самостійна робота
	Розділ 1. Вступ до клініки нервових хвороб				
1	Історія розвитку неврології як науки. Організація неврологічної служби. Особливості роботи м/с неврологічного профілю згідно з Етичним кодексом медичної сестри України. Функціональна анатомія та фізіологія нервової системи. Сестринський процес. Загальна симптоматика нервових хвороб. Основні принципи обстеження, діагностики та лікування хворих неврологічного профілю. Догляд та нагляд за хворими неврологічного профілю	10	2	4	4
	Розділ 2. Спеціальна неврологія				
2	Хвороби периферичної нервової системи. Інфекційні хвороби нервової системи. Ураження нервової системи у хворих на СНІД	14	2	8	4
3	Порушення мозкового кровообігу (ПМК). Об'ємні процеси ЦНС. Травми головного та спинного мозку	16	2	8	6
4	Спадково-дегенеративні хвороби нервової системи. Хромосомні синдроми. Хвороби нервової системи в новонароджених. Демієлінізувальні захворювання нервової системи. Прогресивні хвороби нервової системи	16	2	8	6
5	Захворювання вегетативної нервової системи. Інтоксикації нервової системи. Невідкладні стани в неврології	16	2	8	6
6	Медсестринський процес у догляді за пацієнтами, які відчувають біль. Інфекційна безпека медичної сестри на робочому місці. Накази та ГОСТ. Планування та обсяг роботи медичної сестри. Охорона праці в галузі. Застосування фізіотерапії, лікувальної фізкультури, масажу в клініці нервових хвороб. Голкорексфлексотерапія. Бальнеологія. Курортологія. Психотерапія	9	1	4	4
	Усього	81	11	40	30

Примітка. Години самостійної роботи студентів розподіляють за темами предметні (циклові) комісії навчальних закладів.

ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

№ з/п	Теми	Кількість годин
1	Неврологія та невропатологія як наука. Предмет їх вивчення	4
2	Особливості проведення хірургічних методів лікування при захворюваннях ЦНС	2
3	Профілактика інфекційних уражень ЦНС	2
4	Особливості догляду та поради близьким пацієнтів з порушенням мозкового кровообігу	2
5	Симптоми ураження спинного мозку при травмах хребта та об'ємних процесах	4
6	Шляхи передачі спадкової інформації	2
7	Внутрішньоутробні ураження ЦНС та під час пологів	4
8	Особливості догляду за пацієнтами при прогресивних та демієлінізувальних хворобах ЦНС	2
9	Поради пацієнтам із захворюваннями ЦНС	2
10	Речовини-антидоти	2
11	Охорона праці та інфекційна безпека медичної сестри на робочому місці	2

12	Больові синдроми в неврології	2
13	Застосування загально-зміцнювальних методів лікування в неврологічній практиці	2
	Усього	32

ЗМІСТ

Розділ 1. Вступ до клініки нервових хвороб

Тема 1. Історія розвитку неврології як науки. Організація неврологічної служби. Особливості роботи медичної сестри неврологічного профілю згідно з Етичним кодексом медичної сестри України. Функціональна анатомія та фізіологія нервової системи. Медсестринський процес. Загальна симптоматика нервових хвороб. Основні принципи обстеження, діагностики та лікування хворих неврологічного профілю. Догляд та спостереження за хворими неврологічного профілю

ЛЕКЦІЯ

Історичні віхи розвитку вітчизняної неврологічної науки. Визначення понять “неврологія” та “невропатологія”. Предмет вивчення цих наук.

Система організації неврологічної служби в Україні:

- поліклінічна допомога;
- стаціонарна допомога;
- неврологічна допомога сільському населенню;
- швидка неврологічна допомога;
- реабілітація хворих неврологічного профілю;
- диспансеризація хворих неврологічного профілю.

Роль медичної сестри в організації неврологічної допомоги. Особливості роботи медичної сестри в неврологічному відділенні, на прийомі в поліклініці, під час догляду за пацієнтами неврологічного профілю вдома.

Робота медичної сестри в неврологічному відділенні. Основні правила деонтології, етичні категорії та *принципи моралі* медичних працівників. Поняття про *обов'язок*. Спілкування з пацієнтами згідно з Етичним кодексом медичної сестри України.

Здоров'я медичної сестри й безпека на робочому місці. Правила підготовки медичної сестри до початку руху пацієнта.

Біомеханіка тіла:

- у положенні сидячи;
- у положенні стоячи;
- під час піднімання ваги.

Запобігання травмам пацієнта (аспекти, пов'язані з організацією безпеки пацієнта в лікувальній установі). Охорона праці на робочому місці.

Роль нервової системи в життєдіяльності організму. Нервова клітина — нейрон (нейроцит). Нервові волокна. Відділи нервової системи: центральна, периферична, вегетативна.

Центральна нервова система. Головний мозок. Гемісфери, частки мозку та їхні функції, борозни, закрутки, кора.

Гіпоталамус. Відділи стовбура та ядра, їхні функції: регуляція дихання, серцево-судинної системи, фонація, артикуляція вимови, рефлекс, пози.

Спинний мозок. Сіра та біла речовини, передні та задні роги (рухові та чутливі), сегменти та їхні функції. Стовщення мозку.

Оболони мозку. Ліквор та ліквородинаміка.

Мозочок. Півкулі та черв'як, ніжки мозочка. Функції рівноваги, координація рухів, регуляція м'язового тону.

Периферична нервова система та її структури: відростки, корінці, вузли, нерви, сплетення. Черепно-мозкові та спинно-мозкові нерви.

Вегетативна (автономна) нервова система. Центральне та периферичне представництва. Симпатичні та парасимпатичні волокна, їхні функції: збуджувальні та пригнічувальні.

Кровопостачання головного та спинного мозку.

Оцінювання загального стану пацієнта.

Характеристика чутливості та її порушення: екстероцептивна (поверхнева), пропріоцептивна (глибока), інтероцептивна (із внутрішніх органів), складна.

Поверхнева: больова, температурна, тактильна.

Глибока: м'язово-суглобова, вібраційна, відчуття ваги, тиску.

Складна: стереогнозис, двомірно-просторова, дискримінаційна.

Види та клінічні типи порушень чутливості. Біль (локальний, проекційний, іррадіюючий, фантомний, каузальгія).

Руки та розлади їх. Пірамідна система. Поняття про рефлекси: прості, складні, набуті, спадкові, безумовні, умовні. Топіко-діагностичне значення безумовних рефлексів у клінічній практиці: поверхневі, глибокі (сухожилкові, періостальні), патологічні (Россолімо, Бабінського, Штрюмпеля, Бехтерева, Жуковського, Марінеску—Радовичі, хоботковий рефлекс).

Трофічні порушення. Розлади функцій тазових органів.

Поняття про паралічі та парези. Моноплегія. Параплегія. Геміплегія. Тетраплегія (тетрапарез). Ознаки центрального та периферичного паралічу.

Екстрапірамідна система. Симптоми порушення: синдром паркінсонізму, тремор, міоклонії, хорея, атетоз, торсійна дистонія, тик.

Мозочкова система: статико-локомоторна атаксія, динамічна атаксія.

Дослідження: пальце-носова проба, п'яtkово-колінна, діадохокінез, ністагм.

Розлади мови: брадилалія, скандована мова. Розлади письма: макрофагія.

Симптоми ураження черепно-мозкових нервів (ЧМН).

Вегетативні розлади та їх дослідження: дермографізм, піломоторні рефлекси, потовиділення, температура шкіри тощо.

Загальномозкові та вогнищеві симптоми, симптомами на відстані.

Патологічні синдроми: менінгеальний, бульбарний, поліневритичний, синдром підвищеного лікворного тиску, паркінсонізму.

НАВЧАЛЬНА ПРАКТИКА ПІД КЕРІВНИЦТВОМ ВИКЛАДАЧА

Принципи *обстеження* неврологічних пацієнтів: оцінювання загального стану пацієнта (сестринське розпитування, загальний та неврологічний огляд, фізичний стан, лабораторні дані).

Медсестринське *розпитування*: паспортні дані, основні скарги, історія проблеми (як розвивалася теперішня проблема). Анамнез, історія сім'ї. Загальний та неврологічний *огляд*: що собою являє пацієнт, обстеження систем, обстеження неврологічного статусу, підсумок.

Медсестринська *діагностика*: аналіз даних, їх синтез, визначення проблеми та підтвердження її існування пацієнтом.

Додаткові методи діагностики в неврології.

Підготовка пацієнта до процедури

Проведення додаткових методів обстеження пацієнтів неврологічного профілю:

- 1) дослідження спинномозкової рідини;
- 2) нейрофізіологічні методи: ЕЕГ, реоенцефалографія, електроміографія, термографія;
- 3) ультразвукові методи: ехоенцефалографія, доплерографія;

- 4) нейрорентгенологічні: краніографія, спондилографія;
- 5) нейровізуалізаційні: церебральна ангиографія, рентгено-комп'ютерна томографія, магнітно-резонансна томографія, позитронна емісійна томографія;
- 6) контрастні нейрорентгенологічні методи: пневмоенцефалографія, вентрикулографія, церебральна ангиографія, мієлографія.

Принципи лікування пацієнтів неврологічного профілю:

1. Індивідуалізований підхід до лікування пацієнта.
 2. Етіопатогенетична терапія.
 3. Симптоматична терапія (консервативна або хірургічне втручання).
 4. Фізіотерапевтичне лікування.
 5. Психотерапія.
 6. Реабілітація (дієтотерапія, кінезотерапія, фітотерапія, кліматолікування, вітамінотерапія).
- Перелічені методи досить часто поєднують із призначенням медикаментів та фізпроцедур.
7. Дбайливе виконання обов'язків медичною сестрою; ретельне виконання лікарських призначень; дбайливий догляд за хворими.
 8. Поєднання інтелектуальних, міжособистісних, технічних навичок.

Загальні принципи догляду за пацієнтами неврологічного профілю:

1. Загальноприйняті заходи:
 - годування;
 - контроль функцій тазових органів;
 - догляд за пацієнтами з порушеннями мовлення.
2. Догляд за пацієнтами з руховими порушеннями:
 - профілактика та лікування пролежнів;
 - профілактика пневмонії; профілактика контрактур.
3. Догляд за пацієнтами під час проведення люмбальної пункції.
4. Догляд за пацієнтами в коматозному стані.
5. Догляд за пацієнтами похилого і старечого віку.
6. Особливості догляду в реабілітаційному відділенні.

Ознайомлення зі структурою і порядком роботи неврологічного відділення, кабінету. Документація (історія хвороби пацієнта, стаціонарний журнал, медична картка амбулаторного пацієнта тощо). Спілкування з пацієнтом згідно з Етичним кодексом медичної сестри України.

Основні принципи обстеження хворих неврологічного профілю, основні та додаткові методи діагностики в неврології та участь медичної сестри в їх проведенні.

Основні принципи лікування хворих неврологічного профілю.

Відпрацювання методів оцінювання загального стану та неврологічного статусу пацієнта, встановлення його проблеми. Планування дій медичної сестри для здійснювання догляду за пацієнтом неврологічного профілю, упровадження плану в дію, оцінювання роботи.

Ведення медичною сестрою документації та звітності: система оцінювання загального стану пацієнта та його неврологічного статусу, план сестринського догляду, листок оцінювання результатів догляду. Здійснення догляду за пацієнтами неврологічного профілю. Санітарно-освітня робота.

Практичні навички:

- уміти вести медичну документацію (правильність та відповідність записів);
- уміти підготувати пацієнта до проведення основних та додаткових методів обстеження;
- оцінювати загальний стан та неврологічний статус пацієнта;
- установлювати проблеми пацієнта;
- планувати дії медичної сестри для здійснення догляду за пацієнтом (план сестринського догляду);

- міжособистісні навички: слухати, заспокоювати, спілкуватися, впливати тощо;
- технічні навички: повертати хворого в ліжку, терти, масажувати, тренувати, маніпулювати, промивати, рухати з місця;
- застосовувати методи психотерапії: аутогенне тренування, раціональна психотерапія.

Розділ 2. Спеціальна неврологія

Тема 2. Хвороби периферичної нервової системи. Інфекційні хвороби нервової системи. Ураження нервової системи у хворих на СНІД

ЛЕКЦІЯ

Етіологія захворювань периферичної нервової системи, роль провокативних чинників: переохолодження, фізичне навантаження, побутові і професійні інтоксикації тощо.

Мононевропатії: неврит лицевого нерва; невралгія трійчастого нерва (центрального та периферичного генезу).

Поліневрити (поліневропатії), радикуліти, радикулопатії, гангліоніти, плексити.

Неврологічні ускладнення остеохондрозу хребта:

- поперекові рефлекторні синдроми;
- поперекові компресійні синдроми.

Лікування вертеброгенних неврологічних ускладнень.

Медсестринський догляд за пацієнтами з хворобами периферичної нервової системи.

Невідкладна допомога при невралгії трійчастого нерва. Тактика медичної сестри при дифтерійній полінейропатії.

Загальна характеристика інфекційних уражень нервової системи. Етіологія, патогенез. Клінічні етапи розвитку інфекційних хвороб. Симптоми, синдроми, ускладнення, діагностика, принципи лікування.

Менінгіти: гнійні, серозні. Церебральний арахноїдит. Енцефаліти: первинні, вторинні (пара- і постінфекційні). Мієліт. Поліомієліт.

Ураження нервової системи при сифілісі: ранній нейросифіліс, пізній нейросифіліс.

Ураження нервової системи при СНІДі.

Догляд за пацієнтами. Профілактика інфекційних уражень нервової системи. Особливості встановлення контакту з пацієнтами, їхніми родичами та близькими.

НАВЧАЛЬНА ПРАКТИКА ПІД КЕРІВНИЦТВОМ ВИКЛАДАЧА

Оцінювання загального стану та неврологічного статусу пацієнтів з хворобами периферичної нервової системи, оцінювання потреб пацієнта. Встановлення проблеми пацієнта. Планування дій медичної сестри для здійснення догляду за пацієнтами неврологічного профілю за темою заняття. Впровадження плану в дію, оцінювання роботи медичної сестри.

Невідкладна допомога пацієнтам з хворобами периферичної нервової системи: біль при остеохондрозі хребта з корінцевим синдромом, при невралгії трійчастого нерва.

Особливості введення анальгіну, пірабутолу, диклофенаку та інших препаратів. Можливі побічні дії.

Правила підготовки пацієнта до рентгенографії хребта. Особливості догляду за пацієнтами з руховими розладами (плегії, парези).

Оцінювання загального стану пацієнта та неврологічного статусу з інфекційними хворобами

нервової системи, оцінювання потреб пацієнта. Встановлення проблеми пацієнта. Планування дій медичної сестри для здійснення догляду за пацієнтом (план сестринського догляду) за темами заняття. Впровадження плану в дію, оцінювання роботи.

Удосконалення технічних навичок: профілактика пролежнів і лікування пацієнтів з ними. Проведення катетеризації сечового міхура, сифонна клізма, використання грілки при розладах температурної чутливості. Підготовка пацієнтів та інструментарію до спинномозкової пункції, допомога лікареві під час її проведення.

Особливості уведення антибіотиків, можливі побічні дії. Застосування специфічної терапії.

Практичні навички:

- оцінювати загальний стан та неврологічний статус пацієнта;
- установити проблеми пацієнта;
- планувати дії медичної сестри для здійснення догляду за пацієнтом (план сестринського догляду);
- міжособистісні навички: слухати, заспокоювати, спілкуватися, впливати тощо;
- технічні навички: підготувати пацієнта до рентгенографії хребта, профілактика пролежнів при тетраплегії (поліневрити, полінейропатії), введення анальгетиків для зняття болю, косинкова пов'язка (плечовий плексит), проведення кінезотерапії, профілактика контрактур у паралізованих кінцівках; підготовка пацієнта та інструментарію для проведення спинномозкової пункції; профілактика пролежнів та лікування пацієнтів з ними; катетеризація сечового міхура; профілактика застійних явищ у легенях; катетеризація сечового міхура; проведення кінетотерапії;
- застосовувати методи психотерапії: аутогенне тренування, раціональна психотерапія.

Тема 3. Порушення мозкового кровообігу (ПМК). Об'ємні процеси ЦНС. Травми головного та спинного мозку

ЛЕКЦІЯ

Загальна характеристика захворювань. Місце їх серед іншої патології. Етіологія, фактори ризику, що спричиняють ПМК. Класифікація ПМК. Клінічні прояви, ускладнення, методи діагностики, лікування. Догляд за пацієнтами.

Гострі порушення мозкового кровопостачання: церебральні гіпертонічні кризи; минулі порушення; інсульти: геморагічні, ішемічні.

Наслідки перенесеного інсульту.

Повільно-прогресивні порушення кровопостачання мозку: дисциркуляторна енцефалопатія.

Невідкладна допомога при інсультах. Відновлювальне лікування. Особливості догляду за пацієнтами в коматозному стані, в гострий період, період реабілітації.

Роль медичної сестри, сім'ї в профілактиці порушень мозкового кровообігу.

Об'ємні процеси в ЦНС: пухлини головного і спинного мозку, абсцес головного мозку, паразитарні ураження головного мозку (ехінококоз, цистицеркоз, токсоплазмоз).

Пухлини головного мозку: загальномоозкові і вогнищеві симптоми, додаткові методи діагностики, зміни в цереброспінальній рідині, принципи лікування і догляду за хворими.

Пухлини спинного мозку: внутрішньомозкові (інтрамедулярні) і позамозкові (екстрамедулярні): основні симптоми, лікування, догляд.

Закриті черепно-мозкові та спінальні травми. Травми головного мозку — струс, забій, здавлення речовини мозку. Травми спинного мозку: клінічні симптоми, методи діагностики. Імобілізація та транспортування хворих.

Невідкладна допомога при черепно-мозковій травмі, ранні та пізні ускладнення при всіх

видах травм, лікування пацієнтів, реабілітація порушених функцій, догляд.

НАВЧАЛЬНА ПРАКТИКА ПІД КЕРІВНИЦТВОМ ВИКЛАДАЧА

Вміння медичної сестри визначити стан пацієнта, його потреби. Встановлення міжособистісних стосунків між медичною сестрою і пацієнтом, його рідними й близькими.

Проведення медсестринської діагностики виходячи з даних загального стану пацієнта. Планування дій медичної сестри для здійснення догляду за пацієнтами з ПМК.

Упровадження плану в дію здійснюються відповідно до потреб пацієнта. Удосконалення інтелектуальних, міжособистісних та технічних навичок.

Лікування пацієнтів з ПМК: знання особливостей уведення медикаментів, які частіше використовуються для невідкладної допомоги та лікування (еуфілін, кавінтон, пірацетам, актовегін, енцефабол, лазикс, антикоагулянти, гемостатики).

Особливості догляду за пацієнтами похилого віку. Встановлення міжособистісних стосунків із пацієнтами, їхніми родичами та близькими.

Ведення медичною сестрою санітарно-освітньої роботи.

Оцінювання загального стану та неврологічного статусу пацієнта з об'ємними процесами нервової системи, оцінювання потреб пацієнта. Встановлення проблеми пацієнта. Планування дій медичної сестри для здійснення догляду за пацієнтом (план сестринського догляду) за темою заняття. Впровадження плану в дію, оцінювання роботи. Оцінювання загального стану та неврологічного статусу пацієнта з травмами головного і спинного мозку, оцінювання потреб пацієнта. Встановлення проблеми пацієнта. Планування дій медичної сестри для здійснювання догляду за пацієнтом (план сестринського догляду) за темами заняття. Упровадження плану в дію, оцінювання роботи.

Участь у наданні невідкладної допомоги пацієнтам із травмою нервової системи.

Удосконалення технічних навичок: профілактика пролежнів і лікування пацієнтів з ними, застійних явищ у легенях. Проведення катетеризації сечового міхура, сифонна клізма. Особливості транспортування хворих. Реабілітаційні заходи.

Підготовка пацієнтів та інструментарію до спинномозкової пункції, допомога лікареві під час її проведення.

Удосконалення технічних навичок, інтелектуальних та міжособистісних стосунків. Догляд за післяопераційними хворими.

Практичні навички

- оцінювання загального стану та неврологічного статусу пацієнта;
- установлення потреб та формулювання проблеми пацієнта;
- планування дій медичної сестри для здійснювання догляду за пацієнтом (план сестринського догляду);
- міжособистісні навички: слухати, заспокоювати, спілкуватися, впливати тощо;
- технічні навички: правильне положення пацієнта в ліжку; відсмоктування слизу з порожнини рота; укладання паралізованих кінцівок; профілактика пролежнів та лікування пацієнтів з ними; профілактика застійних явищ у легенях; катетеризація сечового міхура; очисні клізми; харчування і годування пацієнта, прикутого до ліжка; підготовка пацієнта та інструментарію для проведення спинномозкової пункції; профілактика пролежнів та лікування пацієнтів з пролежнями; катетеризація сечового міхура; профілактика застійних явищ у легенях; догляд за пацієнтом із блюванням, з порушенням свідомості; правила догляду за тяжкохворим пацієнтом: повертати, масажувати, вмивати, маніпулювати тощо;
- надання негайної допомоги при черепно-мозковій та спінальній травмі;
- інтелектуальні навички: уміння медсестри своєчасно прийняти правильне рішення при

- змінах стану здоров'я пацієнта;
- ведення медсестринської документації;
- проведення психотерапевтичних заходів.

Тема 4. Спадково-дегенеративні хвороби нервової системи. Хромосомні симптоми та синдроми. Хвороби нервової системи у новонароджених. Демієлінізувальні захворювання нервової системи. Прогресивні хвороби нервової системи

ЛЕКЦІЯ

Короткі відомості про спадково-дегенеративні хвороби нервової та м'язової систем. Етіологія, клініка, лікування спадкових хвороб нервової системи. Нервово-м'язові хвороби: первинні м'язові дистрофії (міопатії); вторинні м'язові дистрофії, міастенія, міотонія; пароксизмальна міоплегія. Хвороби з переважним ураженням мозочкової системи (спадкові атаксії). Хвороби з переважним ураженням екстрапірамідної системи. Хромосомні синдроми. Основні клінічні симптоми. Лікування та догляд за пацієнтами.

Загальна характеристика хвороб нервової системи в новонароджених (перинатальні хвороби), зумовлених дією патологічних факторів у передпологовий період, під час пологів і в перші дні життя: хвороби матері, плода, пологові травми. Клінічні прояви.

Гіпоксія плода і немовляти. Пологова черепно-мозкова травма. Хребетно-мозкова грижа. Акушерські паралічі: верхній параліч Дюшена—Ерба; нижній параліч Дежеріна—Клюмпке; тотальний параліч. Дитячий церебральний параліч (ДЦП).

Кефалогематома.

Вторинні аномалії розвитку нервової системи. Черепно-мозкова кила. Спинномозкова грижа. Мікроцефалія. Гідроцефалія.

Догляд за пацієнтами.

Загальна характеристика демієлінізувальних та прогресивних хвороб нервової системи.

Етіологія, клінічні прояви. Особливості лікування.

Розсіяний склероз. Гострий розсіяний енцефаломієліт.

Сирингомієлія. Бічний аміотрофічний склероз. Міастенія.

Догляд за хворими. Вміння спілкуватися з пацієнтами та їхніми рідними.

НАВЧАЛЬНА ПРАКТИКА ПІД КЕРІВНИЦТВОМ ВИКЛАДАЧА

Оцінювання загального стану та неврологічного статусу пацієнта за темою. Оцінювання потреб та встановлення проблеми пацієнта. Планування дій медичної сестри для здійснення догляду за пацієнтом (план сестринського догляду) за темою заняття. Упровадження плану в дію, оцінювання роботи.

Удосконалення технічних, інтелектуальних та міжособистісних навичок. Уміння спілкуватися з рідними пацієнта. Виконання лікарських призначень, ведення документації.

Оцінювання загального стану та неврологічного статусу новонародженої дитини. Оцінювання потреб та встановлення проблеми пацієнта. Планування дій медичної сестри для здійснення догляду за новонародженим пацієнтом (план сестринського догляду) за темою заняття. Впровадження плану в дію. Оцінювання роботи.

Проведення медсестринської діагностики виходячи з даних загального стану пацієнта. Планування дій медичної сестри для здійснення догляду за пацієнтами з демієлінізувальними та прогресивними хворобами нервової системи. Впровадження плану в дію відповідно до потреб пацієнта.

Удосконалення технічних, інтелектуальних та міжособистісних навичок. Уміння спілкуватися з рідними пацієнта. Виконання лікарських призначень, ведення документації.

Практичні навички:

- оцінювання загального стану та неврологічного статусу пацієнта;
- установлення потреб та формулювання проблеми пацієнта;
- планування дій медичної сестри для здійснення догляду за пацієнтом (план сестринського догляду);
- оцінювання загального стану та неврологічного статусу новонародженого;
- установлення потреб та формулювання проблеми пацієнта;
- планування дій медичної сестри для здійснення догляду за новонародженим пацієнтом (план сестринського догляду);
- інтелектуальні, міжособистісні навички: слухати, заспокоювати, спілкуватися, впливати тощо;
- особливості спілкування з рідними та близькими новонародженого;
- догляд за хворими.
- інтелектуальні, міжособистісні навички: слухати, заспокоювати, спілкуватися, впливати тощо;
- особливості спілкування з хворими та їхніми рідними;
- догляд за хворими.

Тема 5. Захворювання вегетативної нервової системи. Інтоксикації нервової системи. Невідкладні стани в неврології

ЛЕКЦІЯ

Основні етіологічні фактори захворювань вегетативної нервової системи, клінічні прояви та особливості лікування. Типи перебігу захворювань.

Набряк Квінке. Мігрень. Вегето-судинна дистонія. Хвороба Рейно. Хвороба Мен'єра. Вібраційна хвороба. Гіпоталамічний синдром.

Особливості догляду за пацієнтами з хворобами вегетативної нервової системи. Загальна характеристика ендогенних та екзогенних інтоксикацій: промислових, побутових, сільськогосподарських, військових, медикаментозних, харчових та ботулізму.

Клінічна картина, надання невідкладної допомоги при токсичних ураженнях нервової системи. Особливості догляду за пацієнтами. Речовини — антидоти.

Уміння надавати невідкладну допомогу — безумовна потреба медичного працівника незалежно від його спеціалізації. Уміння виділити найважливішу інформацію, необхідну молодшому медичному персоналу.

Нічний суєтний неспокій старих людей: поява безсоння, суєтності, бормотливої, нав'язливої мови.

Делірій в інфекційних хворих: поява боязкості, суєтності, об'єктивних ознак галюцинацій, неповної орієнтації в навколишньому середовищі.

Алкогольний делірій ("біла гарячка"): поява уп'ятого, який перебуває в стані алкогольної абстиненції, страху, боязкості; посилення тремору; об'єктивні ознаки галюцинацій, неповна орієнтація в просторі.

Судомний напад: судомна, піна з рота; відсутність свідомості, прикушування язика; мимовільне сечовипускання.

Епілептичний статус: судомні напади, які виникають один за одним, відсутність прояснення свідомості між нападами.

Гострий невралгічний синдром (біль): гострий біль у шийному, грудному або поперековому

відділах хребта, який посилюється під час рухів; іррадіація болю в ногу при попереково-крижовому остеохондрозі або в плече, лопатку, руку — при шийному остеохондрозі. Анамнестичні дані про остеохондроз хребта.

Напад мігрені (болю голови): пульсивний біль тільки в одній половині голови; зорові порушення, які передують болю: спалахи, мерехтіння в очах тощо; анамнестичні дані про мігренозний біль у минулому.

Гіпертензійний синдром: біль голови, запаморочення, нудота, блювання без полегшення, судоми, наростаюче пригнічення свідомості, зв'язок із набряком мозку. У разі погіршення стану пацієнта, появи симптомів ГПМК — дії відповідно до стандарту.

Гостре порушення мозкового кровообігу: гостре порушення свідомості (сопор, кома) або наростаюче пригнічення свідомості; нудота, блювання без полегшення; короточасні судоми або інші гіперкінези; пульс — зміни частоти пульсу (брадикардія, тахікардія), дихання шумне; артеріальний тиск — підвищення або зниження АТ; вогнищеві неврологічні симптоми: паралічі, парези, порушення чутливості, мовлення, ковтання. У разі погіршення стану — зупинка дихання.

НАВЧАЛЬНА ПРАКТИКА ПІД КЕРІВНИЦТВОМ ВИКЛАДАЧА

Уміння медичної сестри визначити стан пацієнта, його потреби. Встановлення міжособистісних стосунків між медичною сестрою і пацієнтом.

Проведення медсестринської діагностики, виходячи з даних загального стану пацієнта. Планування дій медичної сестри для здійснення догляду за пацієнтами з хворобами вегетативної нервової системи. Впровадження плану в дію відповідно до потреб пацієнта.

Планування дій медичної сестри для здійснення догляду за пацієнтами з отруєннями нервової системи. Впровадження плану в дію.

Надання невідкладної допомоги. Використання антидотів. Оцінювання роботи.

Планування дій медичної сестри для здійснення догляду за пацієнтами, які потребують невідкладної допомоги;

Підготовка апаратури та інструментів.

Удосконалення інтелектуальних, міжособистісних і технічних навичок.

Виконання лікарських призначень, ведення документації. Оцінювання роботи.

Практичні навички:

- оцінювання загального стану та неврологічного статусу пацієнта;
- установлення потреб та формулювання проблеми пацієнта;
- планування дій медичної сестри для здійснення догляду за пацієнтом (план сестринського догляду);
- інтелектуальні, міжособистісні навички: слухати, заспокоювати, спілкуватися, впливати тощо;
- особливості спілкування з хворими;
- виконання призначень лікаря, догляд за пацієнтами;
- надання невідкладної допомоги при вегетативно-судинному кризі, набряку Квінке, нападу мігрені;
- надання невідкладної допомоги в разі інтоксикацій нервової системи; підготовки апаратури та інструментів: шприців, голок, зондів;
- застосування методів психотерапії: аутогенне тренування, раціональна психотерапія

Тема 6. Медсестринський процес у догляді за пацієнтами, які відчувають біль. Інфекційна безпека медичної сестри на робочому місці. Накази та ГОСТ. Планування та обсяг роботи медичної сестри. Охорона праці в галузі. Застосування фізіотерапії, лікувальної фізкультури,

ЛЕКЦІЯ

Короткий огляд болю. Визначення. Етіологія і патогенез болю. Етіологія болю. Типи та види болю. Реакції на біль. Лікування болю.

Обстеження пацієнта, догляд за пацієнтом, який страждає від болю.

Особливості медсестринського процесу в призначенні наркотичних анальгетиків пацієнтам з болем.

Особливості медсестринського догляду за дітьми, які страждають від болю.

Характеристика поняття інфекційного контролю. Вивчення чинних наказів з контролю якості медикаментів. Склад аптечки.

Вивчення чинних наказів щодо вивчення анаеробних інфекцій. Профілактика ВІЛ—СНІДу. Карантинні інфекції. Призначення протичумного костюма. Взяття матеріалу для аналізів. Вивчення ГОСТу 42-21-2-85. Профілактика гепатиту А, В, С. Профілактика кров'яних інфекцій. Вивчення чинних наказів. Короткий огляд фізіотерапевтичних методів лікування хворих неврологічного профілю, лікувальної фізкультури, масажу, голкорексфлексотерапії, бальнеології, курортології, психотерапії.

Види фізіотерапії, електролікування, водо-, теплолікування, масажу. Основні методи лікувальної фізкультури. Поняття про голкорексфлексотерапію. Показання та протипоказання до призначення фізіотерапевтичних процедур, лікувальної фізкультури, масажу та голкорексфлексотерапії хворим неврологічного профілю.

Характеристика бальнеологічних та кліматичних курортів. Показання до лікування хворих неврологічного профілю.

Психотерапевтичні методи: аутогенне тренування, раціональна психотерапія: індивідуальна та групова гіпнотерапія. Показання та протипоказання до її використання у хворих неврологічного профілю.

НАВЧАЛЬНА ПРАКТИКА ПІД КЕРІВНИЦТВОМ ВИКЛАДАЧА

Уміння медичної сестри визначити стан пацієнта, його потреби. Встановлення міжособистісних стосунків між медичною сестрою і пацієнтом.

Проведення медсестринської діагностики, виходячи з даних загального стану пацієнта. Планування дій медичної сестри для здійснення догляду за пацієнтами, які відчують біль. Упровадження плану в дію відповідно до потреб пацієнта. Удосконалення інтелектуальних, міжособистісних та технічних навичок. Охорона праці в галузі.

Планування дій медичної сестри для здійснення фізіотерапевтичних методів лікування, ЛФК, масажу пацієнтам з хворобами нервової системи.

Виконання лікарських призначень. Підготовка апаратури та інструментів. Ведення документації. Оцінювання роботи.

Планування та обсяг роботи медичної сестри. Посадова інструкція медичних сестер неврологічного профілю. Критерії оцінювання якості роботи медичних сестер. Організація лікувально-діагностичного процесу.

Практичні навички:

- оцінювання загального стану пацієнта та його неврологічного статусу;
- установлення потреб та формулювання проблеми пацієнта;
- планування дій медичної сестри для надання допомоги пацієнтам, які відчують біль, здійснення догляду за пацієнтом (план медсестринського догляду);

- інтелектуальні, міжособистісні навички: слухати, заспокоювати, спілкуватися, впливати тощо;
- особливості спілкування з хворими;
- виконання призначень лікаря;
- підготовлення апаратури та інструментів: шприців, голок, зондів;
- застосування методів психотерапії: аутогенне тренування, раціональна психотерапія;
- надання невідкладної допомоги пацієнтам;
- направлення пацієнтів для проведення фізіотерапевтичних методів лікування, лікувальної фізкультури, масажу, голкорексфлексотерапії та ін.;
- участь у проведенні різних видів фізпроцедур;
- опанування основними прийомами масажу, ЛФК;
- складання плану оцінювання якості роботи медичної сестри;
- складання плану організації лікувально-діагностичного процесу;
- застосування методів психотерапії: аутогенне тренування, раціональна психотерапія.

ПЕРЕЛІК ПРАКТИЧНИХ НАВИЧОК

1. Оцінювання загального стану пацієнта.
2. Установлення проблеми пацієнта.
3. Планування дій медичної сестри для здійснення догляду за пацієнтом.
4. Інтелектуальні навички: вміння критично мислити, вирішувати проблему, приймати рішення, найефективніші для ситуації.
5. Міжособистісні навички: слухати, заспокоювати, спілкуватися, інформувати, впливати, направляти, повідомляти і т.ін.
6. Технічні навички:
 - укладання пацієнта в ліжку;
 - перестилання білизни тяжкохворим;
 - догляд за шкірою;
 - гігієна порожнини рота та дихальних шляхів;
 - запобігання пролежням та лікування їх;
 - запобігання контрактурам;
 - запобігання флебітам і тромбофлебітам та лікування їх;
 - накладання зігрівального компресу;
 - особливості годування тяжкохворих;
 - постановка гірчичників;
 - постановка очисної клізми;
 - підготовка хворого до рентгенографії попереково-крижового відділу хребта;
 - підготовка хворого та інструментів для проведення спинномозкової пункції;
 - підготовка та допомога лікареві під час проведення новокаїнових блокад;
 - підготовка ліжка зі щитом;
 - методика витягнення хребта при дискогенному попереково-крижовому радикуліті.
7. Надання долікарської допомоги при:
 - черепно-мозковій травмі;
 - гострому порушенні мозкового кровообігу;
 - спинномозковій травмі;
 - гіпоталамічному кризі;
 - нічному суєтному неспокої старих людей;
 - делірії у інфекційних хворих;
 - нападі мігрені (головного болю);
 - судомному нападі;
 - епілептичному статусі;
 - гострому невралгічному синдромі;
 - гіпертензивному синдромі;
 - істеричному нападі.

ПЕРЕЛІК ПИТАНЬ ДО ДИФЕРЕНЦІЙОВАНОГО ЗАЛІКУ ТА КОМПЛЕКСНОГО КВАЛІФІКАЦІЙНОГО ЕКЗАМЕНУ

1. Роль неврологічної науки в системі охорони здоров'я. Принципи організації неврологічної допомоги.
2. Будова і функції центральної і периферичної нервової системи.
3. Будова і функції спинного мозку. Провідні шляхи спинного мозку, симптоми їх ураження. Поняття про центральний і периферичний параліч.
4. Будова і функція головного мозку. Мозковий стовбур. Півкулі мозку. Кора великого мозку. Симптоми ураження часток головного мозку.
5. Будова і функція мозочка, симптоми його ураження.
6. Черепні нерви, їхні анатомічні особливості, функція.
7. Основні симптоми ураження черепних нервів.
8. Автономна нервова система: її будова, функції, симптоми ураження. Порушення функції тазових органів.
9. Цереброспінальна рідина. Зміни в складі цереброспінальної рідини при різній патології нервової системи.
10. Кровопостачання головного і спинного мозку. Поняття про вертебробазилярний і каротидний судинний басейни.
11. Екстрапірамідна система, її роль. Симптоми ураження екстрапірамідної системи.
12. Розлад чутливості: об'єктивні, суб'єктивні. Синдроми порушення чутливості.
13. Вищі кіркові функції, порушення їх: апраксія, агнозія, афазія. Порушення емоційно-психічної сфери.
14. Бульбарний і псевдобульбарний параліч: основні симптоми; догляд за пацієнтами.
15. Методика обстеження хворих неврологічного профілю.
16. Додаткові методи обстеження в неврології.
17. Основні принципи лікування неврологічних хворих та догляду за ними.
18. Робота середнього медичного персоналу в неврологічних відділеннях.
19. Охорона праці в неврології.
20. Основні методи лікування неврологічних хворих. Поняття про психотерапію.
21. Розлади сприймання, пам'яті і мислення.
22. Психопатологія емоцій, свідомості та рухово-вольової сфери.
23. Поняття про неврит, невралгію, невропатію. Загальні принципи лікування та догляду за пацієнтами з ураженням периферичної нервової системи.
24. Невралгія трійчастого нерва: етіологія, основні симптоми, лікування, догляд за пацієнтами.
25. Мононеврит лицевого нерва: основні причини, клініка, лікування, догляд за пацієнтами.
26. Мононеврит нервів верхньої і нижньої кінцівок: основні причини, симптоми, лікування, догляд за пацієнтами.
27. Остеохондроз хребта. Вертеброгенний попереково-крижовий радикуліт: основні симптоми, лікування. Методи витягання хребта при остеохондрозі.
28. Шийний остеохондроз: клінічні симптоми, основні принципи лікування, догляд за пацієнтами.
29. Гангліоніт (оперізувальний лишай): етіологія, клініка, лікування.
30. Поліневрит (первинний і вторинний), поліневропатія: основні клінічні симптоми, лікування.
31. Первинний менінгококовий менінгіт: етіологія, епідеміологія. Менінгеальний симптомокомплекс. Зміни в цереброспінальній рідині. Лікування, догляд за пацієнтами.
32. Вторинний гнійний менінгіт: основні причини, клініка, лікування, догляд за пацієнтами.
33. Вторинний серозний менінгіт (туберкульозний і сифілітичний): основні симптоми,

- лікування. Роль молодших медичних працівників у профілактиці сифілісу, туберкульозу.
34. Арахноїдит: етіологія, клініка, лікування.
 35. Епідемічний (летаргійний) енцефаліт, гостра і хронічна форми (паркінсонізм): етіологія, основні симптоми, лікування.
 36. Кліщовий (весняно-літній) енцефаліт: епідеміологія, основні симптоми, лікування, профілактика.
 37. Грипозний енцефаліт: основні симптоми, лікування, профілактика.
 38. Ревматичний енцефаліт: клінічні форми. Мала хорея, основні симптоми, лікування і догляд за пацієнтами.
 39. Мієліт: основні причини, клініка. Ускладнення та запобігання їм; лікування і догляд за пацієнтами.
 40. Поліомієліт: етіологія, основні клінічні періоди, лікування, профілактика, терміни вакцинації.
 41. Розсіяний склероз: етіологія, патогенез, основні симптоми, лікування, догляд за пацієнтами.
 42. Основні причини порушень мозкового кровообігу: патогенез, класифікація.
 43. Геморагічний інсульт: етіологія, патогенез, основні клінічні форми, ознаки, невідкладна допомога.
 44. Субарахноїдальний крововилив: етіологія, патогенез, основні симптоми. Зміни цереброспінальної рідини. Лікування та догляд за пацієнтами.
 45. Ішемічний інсульт: етіологія, патогенез, клініка, принципи диференційованого лікування, догляд за пацієнтами.
 46. Емболія судин мозку: патогенез, основні клінічні симптоми залежно від рівня емболії, лікування, догляд за пацієнтами.
 47. Пухлини головного мозку: загальнономозкові і вогнищеві симптоми, додаткові методи діагностики, зміни в цереброспінальній рідині, принципи лікування і догляду за пацієнтами.
 48. Пухлини спинного мозку: внутрішньомозкові (інтрамедулярні) і позаомозкові (екстрамедулярні): основні симптоми, лікування, догляд за пацієнтами.
 49. Закриті черепно-мозкові травми: струс, забій, здавлення головного мозку. Основні симптоми. Невідкладна допомога при травмах головного мозку. Догляд за пацієнтами. Ускладнення та лікування їх.
 50. Переломи черепа. Перелом склепіння та основи черепа, основні клінічні симптоми, догляд за пацієнтами.
 51. Травми спинного мозку: класифікація, патогенез, основні клінічні симптоми, ускладнення. Правила транспортування. Лікування і догляд за пацієнтами з травмами спинного мозку. Транспортування пацієнтів з переломами хребта.
 52. Первинна прогресивна м'язова дистрофія (міопатія): етіологія, патогенез, основні симптоми, лікування, догляд за пацієнтами.
 53. Сирингомієлія: етіологія, патогенез, клінічні форми, особливості лікування.
 54. Міастенія та бічний аміотрофічний склероз: етіологія, патогенез, клініка, основні принципи лікування і догляду за пацієнтами.
 55. Спадкові хвороби обміну та системні дегенерації: види, основні симптоми, лікування.
 56. Хвороби нервової системи новонароджених: гіпоксія плода, внутрішньочерепна пологова травма, акушерський параліч. Дитячий церебральний параліч: патогенез, діагностика, лікування.
 57. Хвороби автономної нервової системи: вібраційна хвороба. Мігрень, ангіоневротичний набряк (набряк Квінке). Основні клінічні симптоми, лікування.
 58. Вегетативно-судинна дистонія: форми, етіологія, клінічні прояви. Невідкладна допомога при симпатикоадреналовому і парасимпатичному (вагоінсулярному) кризі.

ЛІТЕРАТУРА

Основна

Грицай Н.М., Литвиненко Н.В., Фисун Ю.О. Неврологічні захворювання у практиці сімейного лікаря. — Полтава, 2002.

Жулев Н.М. Цереброваскулярные заболевания. — М. — СПб., 2002.

Лойко В.В. Медсестринський процес. — К., 2001.

Медсестринський догляд за пацієнтом / І.Я. Губенко, О.Т. Шевченко, Л.П. Бразалій та ін. — К.: Здоров'я, 2002.

Медсестринство в неврології: Посібник з практичних навичок / За ред. С.І. Шкробот. — Тернопіль: Укрмедкнига, 2003.

Медсестринство в неврології / Н.М. Грицай, І.Я. Губенко, В.В. Лойко та ін. — Полтава, 2004.

Медсестринство в неврології: Підручник / Т.І. Кареліна, Н.М. Касевич. — К.: Медицина, 2010. — 296 с.

Скоромец А.А. Болезни нервной системы. — М.: МЕДпресс-информ, 2007.

Шегедин М.Б., Заставна Н.А., Кокот Н.В. Медсестринство в неврології. — Нова книга, 2010.

Додаткова

Виленский Б.С. Неотложные состояния в невропатологии: Руководство для врачей. — Л.: Медицина, 1999.

Віннічук С.М. Судинні захворювання нервової системи. — К.: Наук. думка, 1999.

Грицай Н.М., Дзяк Л.А. Нервові хвороби. — Полтава, 1996.

Гусев Е.И., Бурд Г.С. и др. Неврологические симптомы, синдромы, симптомокомплексы и болезни. — М.: Медицина, 1999.

Довідник для медичних сестер. — А.П. Токар та ін. — К., 2002.

Лихтенберг Р. Неврология в вопросах и ответах. — СПб: ПИТЕР, 1997.

Лойко В.В. Від медичної моделі до медсестринської моделі // Медсестринство України. — 1998. — № 1. — С. 26—27.

ЛЕМОН. Учебные материалы по сестринскому делу. Европейское региональное бюро ВОЗ. — 1996.

Обстеження хворого в клініці нервових хвороб: Метод. рекомендації. — Н.М. Грицай та ін. — Полтава, 1996.